

Ministerstvo životního prostředí

Postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ

Sekce ochrany přírody a krajiny, říjen 2022

Kůrovcová kalamita v ČR a její dopady na CHKO a MZCHÚ

- asanace kůrovcem napadených porostů způsobem, který neohrozí dosažení cílů ochrany, při současném zohlednění dalších zájmů ochrany přírody (lokality soustavy Natura 2000, lokality druhové ochrany)
- metodické doporučení „**Postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a maloplošných zvláště chráněných územích**“ zpracované MŽP ve spolupráci s AOPK ČR (i pro lokality soustavy Natura 2000)
- https://www.mzp.cz/cz/asanace_kurovce_doporuceni

Postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a maloplošných zvláště chráněných územích

- snaha o sjednocení výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny
- definuje **základní přístupy** orgánů ochrany přírody při řešení této situace z hlediska jejich kompetencí, kterými mohou ovlivnit způsoby prováděných asanačních prací v ZCHÚ
- přístup orgánů ochrany přírody **diferencuje dle** charakteru porostů, resp. přirozenosti výskytu smrku na stanovišti, dle stavu gradace kůrovců v okolních hospodářských porostech a dle statutu ochrany území
- neřeší území NP -> specifický režim

Postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a maloplošných zvláště chráněných územích

- současná situace jako hrozba pro hospodářské lesy
- v dlouhodobém časovém horizontu **zároveň jedinečná šance** dosáhnout v lesních ekosystémech nejen v CHKO ve větším rozsahu přeměny rozsáhlých, často stejnověkých kulturních smrkových porostů, které jsou jednou ze zásadních příčin vzniklé situace
- nezbytné ponechávat stojící a ležící **tlející dříví** zejména s ohledem na zachování biologické rozmanitosti

Základní schémata postupu asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ

- 1. charakter porostů**, resp. přirozenost výskytu smrku na stanovišti
 - a) přirozené smrčiny (*horské, podmáčené a rašelinné smrčiny - biotop L9*)
 - b) ostatní lesy s vyšším přirozeným podílem zastoupení smrku (*např. bučiny a rašelinné lesy - biotopy L5 a L10*)
 - c) druhotné kulturní smrčiny (*biotop X9A*)

Základní schémata postupu asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ

2. statut ochrany (*kategorie ZCHÚ, předmět a cíl ochrany*)

a) přírodní rezervace (NPR, PR) (zákaz měnit biologickou rozmanitost, strukturu a funkci ekosystému)

b) přírodní památky (NPP, PP) (zákaz měnit nebo poškozovat)

c) I. a II. zóna CHKO mimo MZCHÚ (zákaz **podstatně** měnit biologickou rozmanitost, strukturu a funkci ekosystémů)

d) území EVL, PO, příp. lokalit druhové ochrany v CHKO (mimo MZCHÚ, I. a II. zóny CHKO)

e) III. a IV. zóna CHKO (mimo MZCHÚ, EVL, PO a lokality druhové ochrany)

Základní schémata postupu asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ

3. stav gradace kůrovců v okolních (hospodářských) porostech

a) základní a zvýšený stav

b) kalamitní stav

Postupy asanace - bez asanace (A)

- **asanace kůrovcem napadeného dřeva se neprovádí**
- postup nezpůsobující změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému

Postupy asanace

- šetrná asanace (B)

- **šetrná mechanická asanace aktivních kůrovcových stromů** (např. loupáním nastojato, loupáním bez odvětvení a krácení, drážkováním)
- neprovádí se asanace sterilních vývratů, pahýlů a souší
- biologicky cenné stromy (s vybranou charakteristikou, např. neprahovou tloušťkou) se neasanují
- **veškerá dřevní hmota zůstává po asanaci ponechána v porostu**
- **cílem asanace je omezit (zabránit) šíření kůrovců z biologicky hodnotných území do navazujících hospodářských porostů a zároveň minimalizovat škody na biologicky cenných porostech**

Postupy asanace

- asanace s ponecháním části dřeva (C)

- **asanace mechanickými metodami** (např. loupání po odvětvení a zkrácení) a je možný **částečný odvoz** dříví
- **asanují se jen aktivní kůrovcové stromy**
- na asanované ploše po odvozu části dříví zůstávají stát všechny skupiny i jedinci listnatých dřevin, doplněné jednotlivými sterilními smrkovými soušemi, pahýly a vývraty či asanovanými smrky (případně i jinými jehličnatými dřevinami)
- **doporučený objem ponechávané dřevní hmoty do fyzického rozpadu dle metodik činí průměrně min. 30–100 m³/ha**

➤ Metodika managementu tlejícího dříví v lesích zvláště chráněných území

Postupy asanace

- běžná asanace s ponecháním části dřeva (D)

- **běžná asanace aktivních kůrovcových stromů i sterilních souší, pahýlů a vývrátů, a to převážně mechanickými metodami, je prováděn odvoz dříví**
 - **na asanovaných plochách se ponechávají stojící jednotlivě vtroušené listnaté dřeviny či jejich skupiny v dochovaném počtu, příp. stojící sterilní souše a pahýly, sterilní vývraty či asanované dříví jehličnatých dřevin průměrně v dle metodik doporučeném objemu **min. 25 m³/ha****
 - v případě využití postupu (D) za splnění výše uvedených podmínek **v kulturních smrčínách I. a II. zóny CHKO** je dle metodik doporučené, aby se objem ponechaného dřeva k zetlení pohyboval v intervalu jako u postupu (C) tj. průměrně **min. 30 m³/ha**
- Metodika managementu tlejícího dříví v lesích zvláště chráněných území

Postupy asanace

- standardní asanace dle lesního zákona (E)

- standardní asanace **dle lesního zákona** s odvozem veškerého dříví

Obnova

- v maximální možné míře využívat přirozenou obnovu včetně přípravných dřevin
- doporučuje se uplatňovat požadavek na odklad zalesnění alespoň na 5 let a odklad zajištění alespoň na 10 let
- v případě umělé obnovy využívání dřevin přirozené dřevinné skladby odpovídající stanovišti (včetně dřevin přípravných)
- přípravné porosty (s obmýtím cca 10–50 let) – vhodný nástroj k obnovení lesního prostředí a věkové a druhové diferenciaci následných porostů

Použití biocidů při asanaci

- použití biocidů je **zakázáno** (I. a II. zóny CHKO, MZCHÚ a jejich ochranná pásma, lokality druhové ochrany) a **omezeno** (EVL a PO), pro jejich použití je nutné **povolení** orgánu ochrany přírody
- použití pouze ve výjimečných případech v místech, kde **předmětem ochrany nejsou stanoviště a biotopy ovlivněné vodou** (např. blízkost vodních toků a ploch, mokřady, rašeliniště, prameniště), **hmyz či na hmyz vázané druhy (např. hmyzožraví ptáci)**, a to v případech odůvodněných potřebou zachovat dřevo v kůře
- nezbytné individuální posouzení a stanovení podmínek (min. vzdálenosti od prameniště, vodoteče, termíny možné aplikace s ohledem na počasí apod.), případné chemické ošetření lze využívat především **na skládkách dříví**

Možnosti řešení limitů ve zvláštní územní ochraně a ochraně druhů

- orgán ochrany přírody může v případě nedovolené změny omezit nebo zakázat činnost (dle § 66 ZOPK)
- může povolit výjimku ze zákazů ve zvláště chráněných územích (dle § 43 ZOPK)
- může povolit výjimku ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů (dle § 56 ZOPK)

Natura 2000

- při asanaci kůrovcem napadených porostů **mohou být dotčeny předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000** (nejen přírodní stanoviště a druhy s vazbou na smrkové porosty, ale sekundárně i další přírodní stanoviště a druhy v dosahu vlivů asanačních zásahů)
- nezbytnost zajištění **naplňování mezinárodních závazků České republiky vyplývajících z právních předpisů na ochranu přírody v Evropské unii** (směrnice „o stanovištích“, směrnice „o ptácích“), zejména ustanovení článku 6 odst. 2 a 3 směrnice „o stanovištích“ stanovující **preventivní opatření na ochranu území soustavy Natura 2000***

* Ve vztahu k problematice asanace kůrovcem napadených porostů viz metodická doporučení Evropské komise a rozsudek Evropského soudního dvora v C-441/17 Komise v. Polsko a rozsudek Evropského soudního dvora v C-661/20 Komise v. Slovensko

Související postupy dle ZOPK

- **ve vazbě na článek 6 odst. 3 směrnice „o stanovištích“ by měl být** v případě možnosti významného vlivu asanačních zásahů na předmět ochrany či celistvost evropsky významné lokality či ptačí oblasti **uplatňován postup podle § 45i ZOPK**
- ve vazbě na čl. 6 odst. 2 **směrnice „o stanovištích“** by měly **být uplatňovány další nástroje ZOPK:**
 - uplatňování postupu dle **§ 45g ZOPK**
 - omezení a zákaz činnosti **dle § 66 ZOPK**
 - vydání výjimek **dle § 56 ZOPK** či **§ 43 ZOPK** opatřením obecné povahy pro blíže neurčený okruh osob
 - změna či zrušení správních aktů **dle § 84 ZOPK**

Další metodické materiály

- Metodika managementu tlejícího dříví v lesích zvláště chráněných území
 - Věstník MŽP, listopad - prosinec 2014
 - https://www.mzp.cz/cz/metodika_managementu_tlejiciho_drivi
- Analýza postupů ponechávání dřeva k zetlení z hlediska vlivu na biologickou rozmanitost
 - Jankovský Libor et al., 2006
 - https://www.mzp.cz/cz/ostatni_dokumenty_zvlaste_chranena_uzemi
- Metodické doporučení Odboru zvláštní územní ochrany přírody a krajiny a Odboru legislativního MŽP k uplatnění pojmu intenzivní technologie a souvisejících pojmů použitých v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
 - Věstník MŽP, červen 2013
 - https://www.mzp.cz/cz/intenzivni_technologie_metodicke_doporuceni

Děkuji za pozornost

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

